

Het atelier van Mathilde Loerts

Jarenlang werden er blauwe enveloppen gevuld of gecontroleerd, maar inmiddels is het Belastingkantoor in Schalkwijk een plek die bruist van muziek en kunst. Café Het Belastingparadijs vormt de ingang naar verschillende ateliers en repetitieruimtes. In de hal ligt, aan de zijkant, een hoop gruis, stukken steen, stof en zand. Daarboven hangt een serie foto's van een vrouw in een zwart T-shirt die, gewapend met hamer en beitel, een groot stuk kalksteen te lijf gaat. Bij iedere foto is de steen een stukje kleiner, tot er bij de laatste foto niets meer over is. Slechts het gruis dat in de gang ligt.

De serie is een project van kunstenaar Mathilde Loerts (1972), met foto's gemaakt door fotograaf George van de Winkel. "In drie uur tijd," vertelt Mathilde, "heb ik met een hamer en een beitel een steen van tachtig kilo weggehakt totdat er niets meer van over was. Het was een reis van drie uur zonder streven naar een tastbaar eindresultaat in steen. Er was alleen maar dat ene moment, het moment waarop een handeling verandering teweegbracht. Elke slag met de hamer was een keuze. In die drie uur ging die slag soms gepaard met gedachten, met emoties, en soms was er alleen de cadans van het hakken en verder niets."

Dit tekent de kunstenaar die Mathilde is, geen steenhouwer, die zo snel mogelijk van A naar B wil in steen, maar een beeldhouwer die zoekt naar de vormtaal in steen of in hout. Dat betekent echter niet dat de techniek onbelangrijk is.

Taal van het creëren

"Van Adriaan Seelen, lid van de Nederlandse Kring van Beeldhouwers, heb ik echt geleerd te hakken. Hij kan werkelijk alles maken wat hij

bedenkt. Op zich kan techniek ook beperkend werken. Het mooiste is als je onbevangen en vrij kan associëren, zonder enige beperking. Adriaan gaf mij de tools waardoor ik mijn ideeën nog beter kon uitdrukken. Er ging een wereld voor me open, alsof mij een taal werd gegeven."

Maar de taal van het creëren was er een die Mathilde al jong onder de knie had. Als lagere schoolkind kreeg ze les van een dame die lessen 'kleien' gaf in een caravan in haar achtertuin. Daarna leerde ze modelboetsen van beeldhouwer Lia Versteeg. Mathilde: "Ik wist al heel jong dat ik naar de kunstacademie wilde. Tijdens mijn eindexamenjaar aan het ECL werd ik aangenomen bij twee kunstacademies, maar ik zakte voor mijn examen op 0,1e punt. Het jaar daarop deed ik weer toelating, maar werd nu afgewezen door dezelfde opleidingen die me het jaar daarvoor nog graag wilden hebben. Ik zat echt in de put, want dit was wat ik wilde doen vanaf mijn 12e jaar. Ik heb toen gekozen voor de docentenopleiding handvaardigheid en ruimtelijk vormgeven aan D'Witte Lelie

'Het mooiste is als je onbevangen en vrij kan associëren, zonder enige beperking'

in Amsterdam. Eigenlijk was dat een mooie combinatie van wat ik het liefste wilde doen en een vak leren waarmee ik uiteindelijk mijn geld zou kunnen verdienen. Daarna ben ik naar de Kunstacademie van Arnhem gegaan om mijn eerstegraads bevoegdheid te halen."

Liefde voor hamer en beitel

Mathildes dagen vulden zich met het maken van eigen werk, lesgeven op een school en werken als museumdocent in het Gemeentemuseum in Den Haag. Een belangrijke stap was de samenwerking met beeldhouwer Cissy van der Wel. Samen werden zij gevraagd beeldhouwles te geven aan het Utrechts Centrum voor de Kunsten, maar de techniek van het beeldhouwen beheerste Mathilde nog niet volledig. Het klikte echter zo goed, dat Cissy wilde dat ze bleef.

'Ik leer jou hakken', zei Cissy tegen Mathilde. "En zo heb ik het geleerd. Daarna nam ze me mee naar een echte hakgoeroe. Dat bleek Adriaan Seelen te zijn. Hij heeft mij de liefde voor de hamer en de beitel meegegeven, en mij echt leren beeldhouwen, ook machinaal.

‘Het direct achterlaten van mijn handschrift in de steen hoort bij een sterk beeld’

Steen heeft zoveel uitdagende eigenschappen: zwaar, hard, gelaagd, eeuwenoud, in zoveel kleuren en op zoveel manieren te bewerken. Machines gebruik ik zo doeltreffend mogelijk en vervolgens hak ik zoveel mogelijk met de hand. Het direct achterlaten van mijn handschrift in de steen hoort bij het tot stand komen van een sterk beeld.”

Adriaan Seelen kon ook heel mooi letters zetten, vertelt Mathilde. “Dat verfijnde handwerk is iets wat hij wil doorgeven aan de volgende generatie. En dat is wat ik ook wil. Ik werk nu als docent op een middelbare school en geef regelmatig kinderworkshops op basisscholen en bij naschoolse kinderopvangcentra. Het mooie is dat je kinderen een steen kunt geven die zij door hun eigen ingrepen tot iets kunnen bewerken en zich op die manier kunnen uitdrukken. Om de verrassing te zien bij de kinderen als ze zelf iets hebben gemaakt, dat is heel bijzonder.”

Kinderfeestjes

Mathilde geeft ook workshops in haar atelier en kan geboekt worden voor kinderfeestjes. De vlaggetjes hangen aan het plafond, een biertafel

staat in het midden van het atelier, in de kasten liggen meer dan genoeg raspers. Op de bok staat een stuk steen waar de kinderen, met een veiligheidsbril op de neus, om de beurt in mogen hakken, terwijl de rest een hanger raspt van een stukje speksteen. Verbazingwekkend is de rust die Mathilde bij zulk soort feestjes weet over te brengen op haar gasten, en dat geldt niet alleen voor kinderen.

Een mooi verhaal is dat over de workshop die Mathilde ooit gaf aan een groep collega's die met z'n allen een beeld maakten voor een jubilaris. Iedereen was helemaal geconcentreerd op het bewerken van hun eigen steen. Na afloop waren ze zo onder de indruk van hun eigen kunnen, dat ze maar met moeite hun steen wilden afgeven voor het gezamenlijk beeld.

Symbolen en oervormen

Mathildes eigen beelden staan verspreid door het atelier, maar afstand ervan doen, hoort bij het vak van beeldhouwer zijn. Op een steekkar staat een werk, gemaakt uit twee losse delen steen die naadloos in elkaar passen, dat zojuist verkocht is en nu op het punt staat op weg te

gaan naar de klant.

“In mijn eigen werk ben ik op zoek naar symbolen en oervormen die een universele waarde vertegenwoordigen. Wat ik zie en beleef, thema's die mij vandaag bezig houden, wil ik uitbeelden en vormgeven. Het zijn zoektochten in steen en oud hout. Ik laat me inspireren door oeroude vormen: vierkanten en kubussen, cirkels en cilinders, kruisvormen, zoals je bijvoorbeeld hier ziet.”

Mathilde wijst op een foto van een kerk gehouwen uit de rotsen in Ethiopië. “Overal in de wereld en in verschillende perioden in tijd maken mensen vormen waaruit een soort universele zeggingskracht spreekt.” Mathilde heeft overigens niet de behoefte haar mening op te leggen aan anderen. “Ik vind het ook prima als mensen mijn werk zien en niet weten wat ze ervan vinden. De kijker mag dat zelf beslissen. Steen is al dwingend genoeg van zichzelf.” ★

Meer informatie:

• Atelier: Surinameweg 2 | www.beeldensite.nl